

Approaches towards to Higher Education Quality and Accreditation: A Meta-Analysis Application Made up until 2016 Year

Adem YILMAZ¹

Keywords
higher
education,
quality,
accreditation,
meta analysis.

Abstract

In this study, higher education quality and the work done in the field of accreditation with a holistic perspective are evaluated and a new perspective is intended to bring to studies. Thesis, the articles, all accessible documents which are research topics were obtained as a result of screening. This work; is limited to 240 studies identified in the work area of the quality and accreditation in higher education until 2016. In the classification of their subjects and target audience, quality and accreditation procedures are considered. In the study, meta-analysis method is used. In the field of quality and accreditation in higher education in Turkey in the study since 1996; diversity issues and the number of studies have been identified to increase and in the accreditation area, most studies have been done and most of the studies have been done in the education institute. At the end of the study; by looking developments and approaches taking place in the area, suggestions were made in this direction by determining for new area or missing area.

Yükseköğretimde Kalite ve Akreditasyona Yönelik Eğilimler: 2016 Yılına Kadar Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir Meta Analiz Uygulaması

Anahtar Kelimeler

yükseköğretim,
kalite,
akreditasyon,
meta analiz.

Özet

Bu çalışmada, yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek ve yapılacak çalışmalara yeni bir bakış açısı getirmek amaçlanmıştır. Araştırma konusunu oluşturan tezler, makaleler, ulaşılabilen tüm dokümanlar yapılan tarama sonucu elde edilmiştir. Bu çalışma; 2016 yılına kadar yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında tespit edilen 240 çalışma ile sınırlıdır. Konularına ve hedef kitlelerine göre yapılan sınıflandırmada kalite ve akreditasyon uygulamaları dikkate alınmıştır. Çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Türkiye’de yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında 1996 yılından itibaren yapılan çalışmalarda; konu çeşitliliğinde ve çalışma sayısında kademeli olarak bir artışın yaşandığı, en fazla “akreditasyon ve kalite” konusunun çalışıldığı, çalışmaların büyük bir çoğunluğunun eğitim bilimleri enstitülerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda; alanda yaşanan gelişme ve eğilimler, eksik kalan ya da yeni çalışılacak alanlar tespit edilmeye çalışılarak bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

¹ Corresponding Author. Kastamonu University, Faculty of Education, Department of Science Education, adem_gantep@hotmail.com

1. Giriş

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler toplumun yapısını değiştirmekte; bunun sonucu olarak da eğitimin hedeflerinde, yöntem ve tekniklerinde de değişimler meydana gelmektedir (Dilci, 2012). Toplumsal değişim yeni davranışlar, yeni değerler ve yeni ihtiyaç alanları anlamına gelmektedir. Toplumsal değişimin bu yönünü kavramak, yeni durumlara adapte olmayı büyük oranda kolaylaştıracaktır.

Toplumsal değişim de en önemli etken eğitim faktörüdür. Eğitim sistemi üstlenmiş olduğu görevi başarı ile yerine getirebilirse bu süreci uygulanabilir hale getirmek çok daha kolay olacaktır (Bakioğlu ve Ülker, 2015). Eğitim sistemleri küresel ve etkileşimli bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle toplumsal gelişmelere ve değişimlere karşı sürekli olarak açık ve yenilebilir bir politika izlenmesini zorunlu kılar.

Ülkemizde eğitim sistemlerinin yapılandırılması ve şekillendirilmesi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından işbirliği içerisinde yürütülmektedir (Şişman, 2005). YÖK, küreselleşen ve yenilenen dünya ekonomisinin gün geçtikçe birbirlerine daha bağımlı hale geldiği günümüzde, çağın gerektirdiği eğitim seviyesini yakalamak ve ayak uydurmak amacıyla birtakım çözümler üretmek zorundadır. Bu bağlamda devreye kalite güvence sistemleri ve akreditasyon kavramları girmeye başlamaktadır (Bakioğlu, 2009).

Yükseköğretimde kalite kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. Cheng ve Tam (1997)'ye göre kalite, amacına uygun olarak yapılan işlemler bütünü şeklinde ifade edilir. Aynı zamanda Hacıfazlıoğlu (2006) ise kaliteyi, yükseköğretim kurumlarının uygulamış oldukları politika ve eğitimsel süreçlerde en üst düzeyde verim alınacak şekilde yapılanması olarak belirtmişlerdir.

Kalite ve kalite güvence sistemleri bir bütün olarak görev yapar ve akreditasyon kavramı ile yakından ilişki içerisinde bulunurlar. Akreditasyon; bir programın, kurumun ya da kuruluşun uzmanlar grubu tarafından daha önceden belirlenmiş kalite kriterleri doğrultusunda resmi olarak onaylanmasını hedefleyen bir değerlendirme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Bakioğlu ve Ülker, 2015; Başbakanlık, 1997). Akreditasyon sistemlerinin başarısı, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve sürece ait girdilerin kalitesine bağlı olarak değişim göstermektedir (Turan, 2013).

Ülkemizde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların çoğunlukla öğretmen yetiştirme programları ve öğretmen yeterlilikleri üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, YÖK tarafından somut anlamda atılan ilk adım 1996 yılında başlatılan ve öğretmen yetiştirme programlarına yönelik yapılan akreditasyon sürecidir. YÖK, bu süreçte akreditasyon işlemlerine yönelik tüm faaliyetlerde öğrencilerin yetiştirilmesini ve eğitimini temel amaç olarak edinmiş olup, üniversitelerin en temel görevleri arasında yer aldığını belirtmiştir.

Her akreditasyon sistemi belirli amaçlar ve varsayımlar düşünülerek tasarlanmaya çalışılır. Türkiye'de eğitiminde akreditasyonun amacı, her bireyin nitelikli bir

şekilde yetiştirilmesini sağlamaktır (YÖK, 1999). Akreditasyon sistemleri genellikle sürece ait girdiler üzerine (öğrenci, öğretim elemanı, fiziki altyapı vb.) odaklanmaktadır. Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmalar 1999 yılında başlayan bologna süreci ile birlikte ülkemizde de hız kazanmaya başlamış ve yapılan çalışmalarda artış olduğu görülmüştür. 1999 yılında YÖK/DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yapılan “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon” başlıklı (YÖK, 1999) çalışmaya göre öğretmen eğitiminde kullanılacak Türk akreditasyon sistemi tasarlanmış ve işleme alınmıştır.

Kalite ve akreditasyon sistemleri belirli standartlara bağlı olarak işlem gören bir yapıya sahiptir. Aktan ve Gencel (2007)’e göre akreditasyon çalışmalarında bulunması gereken standartlar; öğrenciye, eğitim ve öğretimin amaçlarına, program çıktıları ve değerlendirmeye, öğretim kadrosunun kalitesine, altyapıya, kurumsal destek ve mali kaynaklara ve program kriterlerine yönelik standartlar olarak belirlenmiştir.

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında derinlemesine bilgi edinmek ve elde edilen bilgileri yorumlayabilmek amacıyla daha genel açıklamalar yapabilmeye imkan sağlayan analiz sistemleri kullanılması gerekmektedir (Cooper, 2010; Wolf, 1988). Bu amaçla meta-analiz en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden birisidir. Araştırmacılar tarafından, bir çok çalışmanın bir araya getirilerek sentezlenmesine ve genellemeler yapılabilmesine imkân vermektedir (Sarier, 2013; Shelby ve Vaske, 2008; Üstün ve Eryılmaz, 2014).

Bu bağlamda çalışmamızın amacı; Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanına yönelik eğilimleri betimsel içerik analizi ve meta analiz yöntemi yardımıyla belirlemektedir. Araştırma kapsamında aşağıdaki problem durumlarına çözüm aranmıştır:

- Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların, konu alanları, yıllara göre yapılan çalışma sayıları, araştırmalarda kullanılan yöntem ve desenler, kullanılan veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri ve örneklem büyüklükleri nelerdir?
- Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların meta analiz incelemesi sonucu etki büyüklükleri ne düzeydedir?

2. Literatür Taraması

Yükseköğretimde kalite güvence sistemleri ve akreditasyon alanında birçok çalışma yapılmıştır. İlk olarak 1994 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesine bağlı mühendislik bölümlerinde (iki bölüm) akreditasyon işlemleri yapılarak, öğretim programları akredite edilmeye çalışılmıştır.

1997 yılında YÖK tarafından ülkemizde bulunan üniversitelerde kalite sistemleri geliştirmek amacıyla İngiltere’nin Türkiye Temsilciliği ile birlikte eşgüdümlü bir şekilde çalışarak tespit ve araştırma çalışmaları yapılmıştır. Çalışmanın en temel amacını akademik başarıyı ve kalite standartlarını bir üst seviyelere taşımak oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’den seçilen 8 üniversitede toplam 13 bölümde pilot uygulamalar yapılmış ve 1998 yılında Ankara’da YÖK tarafından düzenlenen bir seminer ile proje tanıtılarak uygulamaya son verilmiştir. Kalite

standartları ve akreditasyon alanında çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, sistematik ve birikimli bir ilerleme yaşanmamıştır. Bunun en temel nedeni, bu sürecin sürdürülebilir bir devlet politikası haline gelmemiş olmasıdır (Kavak, 1999).

Türkiye’de yükseköğretimde kalite ve akreditasyon sürecinin dönüm noktası 1999 yılında başlamıştır. Ülkemizde yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanındaki gelişmeler ve yasalaşma süreci 1999 yılında Türkiye’nin Bologna sürecine dahil olması ile hız kazanmıştır (Kondakçı, 2003). Bologna süreci kapsamında gerekli alt yapının kurulması ve yükseköğretim programlarının akredite edilebilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından akreditasyon yasası çıkarılmıştır. Bu yasa çerçevesinde ilk olarak 1999 yılında YÖK/DÜNYA Bankası işbirliği ile Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Danışmanları ve Akreditasyon Çalışma Grubu tarafından “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon” çok geniş çaplı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ile akreditasyon programları, öğretmen eğitime yönelik standartlar, gösterge kanıt ve derecelendirme sistemleri, akreditasyon eğitim programları ve öğretmen yeterliliklerine yönelik temel prensipler belirlenmiştir (YÖK, 1999; Akduman, Özkale ve Ekinci, 2001).

Bologna sürecine dâhil olmakla birlikte YÖK kuruluşun iki farklı amacı olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki, ülke yönetiminde bulunan siyasilerin eğitim politikaları hakkındaki görüşlerini Avrupa Birliği uyum süreci çerçevesinde geliştirerek adapte olmalarını sağlamak, ikincisi ise uluslararası düzeyde yükseköğretim kalitesini yakalayabilmektir. Yaşanılan gelişmeler sonucunda YÖK bünyesinde uluslararası boyutta meydana gelen değişimleri izlemek ve gerekli çalışmaları yapmak üzere bir akreditasyon ve akademik kalite değerlendirme kurulu oluşturulmuştur (Mızıkacı, 2003).

Ayrıca bu çalışmalara ek olarak Bologna süreci kapsamında uluslararası değişim ve hareketlilik programları oluşturulmuş (ERASMUS, SOKRATES) ve çok sayıda öğrenci ve akademisyen değişimi sağlanarak kalite ve akreditasyon uygulamaları geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra ülkemizde çok sayıda tez ve makale yazılmış olup, çoğunlukla öğretim programları, eğitim fakültelerinin yapısı, öğretmen yetiştirme sistemleri, mesleki eğitim, yükseköğretimde akreditasyon ve Bologna süreci hakkında çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Koçal, 1998; Aytaç, 2002; Güden, 2003; Miraz, 2007; Sakarya, 2006; Özçalık, 2007; Ögüt, 2008; Acet, 2010; Çelik, 2010; Aydınalp, 2011; İhtiyaroğlu, 2010; Erişen, 2001; Erişti, 2004; Turan, 2013; Güleş, 2013; Kılıç, 2010; Özgül, 2011; Meraler, 2011; Yıldırım, 2009; Hacıfazlıoğlu, 2006; Eraslan, 2009; Kaya, 2010; Dursun, 2011; Uysal, 2011; Kaban, 2013; Yüksel, 2011; Ünüvar, 2011; Eldem, 2011; Pekşen, 2011; Deveci, 2012; Bakan, 2013; Çavlı, 2014; Yücel, 2015; Tok, 2015; Özdemir, 2015; Taşdemir, 2014; Aktan ve Gencel, 2007). Bu çalışmalar arasında dikkat çeken çalışmalardan bazıları şunlardır:

Erişen (2001), yapmış olduğu çalışmada öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi ve fakültelerin standartlara uygunluğunun değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırma kapsamında mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştiren kurumlar tercih edilmiştir. Çalışma sonucunda 15 boyut ve 135 maddeden oluşan bir ölçek yardımıyla kalite standartlarını belirlemiştir.

Aktan ve Gencel (2007), yükseköğretimde akreditasyon başlıklı çalışmalarında genel anlamda akreditasyonun amaçlarını, sahip olması gereken özelliklerini, akreditasyonun sağlayacağı yararları ve akreditasyon süreçlerinin genel işleyişi hakkında incelemelerde bulunmuşlardır. Bu incelemeler sonucunda öğrenciye yönelik standartlar, eğitim ve öğretimin amaçlarına yönelik standartlar, program çıktıları ve değerlendirmeye yönelik standartlar, öğretim kadrosunun kalitesine yönelik standartlar, altyapıya yönelik standartlar, kurumsal destek ve mali kaynaklara yönelik standartlar ve program kriterlerine yönelik standartlar olmak üzere belli başlı akreditasyon süreci standartlarını belirlemişlerdir.

Adıgüzel (2008), "Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Program Standartlarının Gerçekleşme Düzeyi" isimli çalışmada öğretim elemanlarından yararlanarak elde ettiği sonuçlarda, eğitim fakültelerinde öğretmen eğitimi standartlarının orta düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır.

Turan (2013), 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi' başlıklı çalışmada 15 ayrı boyutta ve iki ana bölümden oluşan 80 maddelik bir ölçek geliştirmiş ve kalite standartlarını belirlemiştir.

Yurtiçinde yapılan kalite ve akreditasyon çalışmalarına ilave olarak yurtdışında farklı bölümlerde kalite standartları ve akreditasyona yönelik çalışmalarda yapılmıştır (Jennings, 2002; Francis, 2002; Ehlers ve Pawlowski, 2006; Van, Everard, Mike, Hardjono ve Teun, 2008). Yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak kalite ve akreditasyon anlamında okul-fakülte yapılarının ve yönetici görüşlerinin incelendiği görülmektedir.

Ülkemizde, 1999 yılında çıkarılmış olan akreditasyon yasası çerçevesinde son yıllarda bu alana yönelik çalışmalar hızlanmış ve yükseköğretim kurumlarında akreditasyon çalışmalarına yönelik bir çalışma yapılması ve ulusal düzeyde bir akreditasyon konseyi oluşturulması için Yükseköğretim Kurulu tarafından 2015 yılında Yükseköğretim Kalite Kurulu 23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında kurulmuştur. Bu kurulda YÖK Temsilcileri, Üniversitelerarası Kurul Temsilcileri, ilgili Bakanlıklar ve diğer kurumların temsilcileri bulunmaktadır. Yükseköğretim Kalite Kurulu; Kurumsal Dış Değerlendirme Komisyonu, Kalite Güvence Ajansları Tescil Komisyonu ve Kalite Güvence Kültürünü Yaygınlaştırma Komisyonundan oluşmaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışmada; yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların yükseköğretim üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla 1996 - 2016 yılları arasındaki araştırmaların meta analizi ve içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma çerçevesinde içerik analizi ve meta analiz yöntemi birlikte kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda ve sosyal bilimlerde yoğun olarak kullanılan bu yöntemler, çeşitli kodlama ve etiketleme işlemleriyle belirli kriterler çerçevesinde bir metnin ya da sözcük grubunun daha derin gruplara ayrılarak betimlenmesini ve açıklanmasını sağlamaktadır (McMillan ve Nchumacher, 2006). İçerik analizinin ve

meta analizin temel görevi, benzerlik gösteren veri gruplarının daha önceden belirlenmiş olan birtakım olgular, temalar ve kavramlar etrafında bir araya getirilerek özetlenmesini ve anlamlandırılmasını sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Falkingham and Reeves, 1998).

3.1.Örneklem

Araştırmanın örneklem grubunu SCI, SSCI, TOKAT, ULAKBİM, YOK Tez Merkezi, Scopus, EBSCO, ERIC, CPCI-SSH (Conference Proceedings Citation Index - Social Science & Humanities), ISI Web of Science, EMBASE, Google Scholar, AGRIS, Index Copernicus, BIOSIS ve ulaşılabilen diğer açık erişimli ve ücretli olan ulusal ve uluslararası dergilerde 1996-2016 yılları arasında yayınlanan 36 adet tez ve 204 adet makale oluşturmaktadır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilen makaleler ilk olarak bir havuz da toplanarak dergi isimlerine, yayın yıllarına ve indekslerine göre sınıflandırma işlemine tabi tutulmuştur.

3.2. Veri toplama

Çalışma kapsamında “Yükseköğretimde Kalite ve Akreditasyon Gelişimi Yayın Sınıflandırma Formu” (YKAGYSF) kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına yönelik olarak geliştirilen bu form Sözbilir ve Kutu (2008)’nun geliştirmiş olduğu yayın sınıflama formundan yararlanılarak oluşturulmuştur.

YKAGYSF formunun geçerliliğinin sağlanabilmesi için ölçme ve değerlendirme alanlarında görev yapan uzmanlardan görüş alınmış olup, oluşturulan taslak form seçkisiz olarak belirlenen 20 adet makale üzerinde pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Özman görüşü, pilot uygulama ve araştırmacıların değerlendirmeleri dikkate alınarak formun eksik yanları tespit edilmiş ve giderilmiştir.

3.3. Veri analizi

1996-2016 yılları arasında yayınlanmış olan tezler ve makaleler sınıflandırma işlemine tabi tutularak 7 başlık altında incelenmiştir. Analiz sürecinde tüm yayınlar titizlikle irdelenmiş ve konu, yazar sayısı, yöntem, veri toplama aracı, örneklem grubu, veri analiz yöntemi ve yıllarına göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma işlemine tabi tutulan yayınlar Comprehensive Meta Analysis ve SPSS 20.0 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. SPSS programına kodlanarak girişi yapılan verilerin frekans ve yüzde değerleri kullanılarak betimsel içerik analizi işlemleri tamamlanmıştır.

Betimsel içerik analizine ek olarak meta analiz uygulamalarında etki değerinin belirlenmesinde sabit ve rastgele etki modelleri en çok kullanılan yöntemler arasındadır. Sabit etki modelinde, her çalışmanın aynı yapıya ve aynı etki gücüne sahip olduğu ve çalışmalar arasında çeşitliliğin ve farklılığın olmadığı kabul edilir. Sabit etki modelinin analiz kriterleri yerine getirilmediğinde ise rastgele etki modeli devreye girmektedir. Bu modelde ise çalışmalarda meydana gelen değişim oranları izlenerek geniş bir değerlendirme işlemi yapılır (Cohen, 1988). Meta analiz işlemleri çerçevesinde yapılan tüm işlemlerde etki değerlerine yönelik güven aralığı % 95 olarak kabul edilmektedir. Bu etki değerinin 0.85 ve üzerinde çıkması kabul edilebilir bir etki seviyesidir (Cooper, Hedges, ve Valentine, 2009).

4. Bulgular ve Tartışma

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanlarında 1996-2016 yılları arasındaki toplam 204 adet makalenin çözümleme işlemleri yedi temel başlıkta irdelenmiştir. Ayrıca elde edilen 36 adet tezde meta analiz kriterlerine göre incelenmiştir.

4.1. Konu alanlarına göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin konu alanlarına göre sınıflandırmaları incelendiğinde (Tablo 1), eğitimde kalite arayışları % 27.45, yükseköğretimde kalite güvence sistemleri % 21.08, toplam kalite yönetimi % 15.20, kalite ve yeterlilikler çerçevesi % 13.73, akreditasyon uygulamaları % 8.33, eğitim fakültelerinin akreditasyonu % 4.90, öğretim programlarının akreditasyonu % 3.92, Avrupa birliği ve akreditasyonu süreci % 2.94, Bologna süreci ve AKTS uygulamalarının ise % 2.45 olduğu görülmektedir. Konu alanlarına göre bakıldığında en çok eğitimde kalite arayışlarına yönelik çalışmalar yapıldığı en az ise Bologna süreci ve AKTS uygulamaları alanında çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Tablo 1. Konu alanlarına göre sınıflandırma sonuçları

Konu Alanları	f	%
Eğitimde kalite arayışları	56	27.45
Yükseköğretimde kalite güvence sistemleri	43	21.08
Toplam kalite yönetimi	31	15.20
Kalite ve yeterlilikler çerçevesi	28	13.73
Akreditasyon uygulamaları	17	8.33
Eğitim fakültelerinin akreditasyonu	10	4.90
Öğretim programlarının akreditasyonu	8	3.92
Avrupa birliği ve akreditasyon süreci	6	2.94
Bologna süreci ve AKTS uygulamaları	5	2.45
Toplam	204	100

4.2. Yazar sayısına göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin yazar sayısına göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 2), tek yazarlı çalışmaların % 61.27, iki yazarlı çalışmaların % 24.02, üç yazarlı çalışmaların % 9.31, dört yazarlı çalışmaların %3.92, beş yazarlı çalışmaların % 0.98, beş ve üzeri yazarların ise % 0.49 olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına bakıldığında araştırmacıların en çok tek yazarlı çalışmalara ilgi gösterdiği en az ise beş ve üzerinde yazarlı çalışmalara ilgi gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 2. Yazar sayısına göre sınıflandırma sonuçları

Tek	İki	Üç	Dört	Beş	Beş ve Üzeri	Yazar Sayısı	Toplam
125	49	19	8	2	1	f	204
61.27	24.02	9.31	3.92	0.98	0.49	%	100

4.3. Yöntem ve desenlerine göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin yöntem ve desenlerine göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 3), Nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay incelemesinin, % 0.98 ve eylem araştırmasının % 1.96, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel yöntemin % 1.47, deneysel olmayan araştırma yöntemlerinden tarama yönteminin % 47.06, betimsel analizin %25.49 ve ölçek geliştirmenin %12.25, karma araştırma yönteminin % 7.84 ve literatür taraması alan yazın derlemesinin ise % 2.94 olduğu

görülmektedir. Araştırmalarda sıklıkla tarama yöntemi ve betimsel analiz yöntemi tercih edilmiş olup, en az tercih edilen yöntemin ise örnek olay incelemesi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Yöntem ve desenlerine göre sınıflandırma sonuçları

Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	f	%
Nitel	Örnek olay incelemesi	2	0.98
	Eylem araştırması	4	1.96
	Deneyssel Olan	3	1.47
Nicel	Deneyssel Olmayan	96	47.06
	Tarama Yöntemi	52	25.49
	Betimsel Analiz	25	12.25
Karma Yöntem	Ölçek Geliştirme	16	7.84
Literatür Taraması - Derleme	Karma Yöntem (Mix Method)	6	2.94
Alan Yazın		204	100
Toplam		204	100

4.4. Veri toplama araçlarına göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin veri toplama araçlarına göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 4), ölçek geliştirme % 37.25, anket % 33.33, doküman % 11.76, görüşme % 9.31, gözlem % 2.45 ve diğer araçların % 5.88 olduğu bulunmuştur. Araştırmalarda en çok tercih edilen veri toplama aracının ölçek geliştirme olduğu, en az tercih edilen veri toplama aracının ise gözlem olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Veri toplama araçlarına göre sınıflandırma sonuçları

	Ölçek Geliştirme	Anket	Doküman	Görüşme	Gözlem	Diğer araçlar	Toplam
f	76	68	24	19	5	12	204
%	37.25	33.33	11.76	9.31	2.45	5.88	100

4.5. Örneklem gruplarına göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin örneklem grubuna göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 5), 1-50 arası % 5.39, 51-100 arası % 8.33, 101-200 arası % 17.16, 201-300 arası % 11.27, 301-500 arası % 43.63, 500 ve üzeri örneklem grubunun ise % 14.22 olduğu bulunmuştur. Örneklem grubu seçiminde en çok tercih edilen aralığın 301-500 kişilik grup aralığı olduğu, en az tercih edilen aralığın ise 1-50 kişilik örneklem grubu aralığı olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Örneklem gruplarına göre sınıflandırma sonuçları

Örneklem grubu	1-50 arası	51-100 arası	101-200 arası	201-300	301-500 arası	500 ve üzeri	Toplam
f	11	17	35	23	89	29	204
%	5.39	8.33	17.16	11.27	43.63	14.22	100

4.6. Veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 6), nicel araştırmalardan frekans % 6.37, ortalama % 7.35, yüzde % 2.94, standart sapma % 4.41, t-testi % 8.33, ANOVA % 7.35, ANCOVA % 3.92, korelasyon % 11.76, regresyon % 10.29, faktör analizi % 17.16, MANOVA % 9.80, MANCOVA

% 5.39 olduğu, nitel araştırmalardan betimsel analiz % 2.94 ve içerik analizinin ise % 1.96 olduğu bulunmuştur. En çok tercih edilen veri analiz yöntemi faktör analizi olduğu, en az tercih edilen veri analizi yönteminin ise içerik analizi olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırma sonuçları

Veri Analiz Yöntemleri		Toplam	
		f	%
Nicel	Frekans	13	6.37
	Ortalama	15	7.35
	Yüzde	6	2.94
	Standart sapma	9	4.41
	t-testi	17	8.33
	ANOVA	15	7.35
	ANCOVA	8	3.92
	Korelasyon	24	11.76
	Regresyon	21	10.29
	Faktör analizi	35	17.16
	MANOVA	20	9.80
	MANCOVA	11	5.39
Nitel	Betimsel analiz	6	2.94
	İçerik analizi	4	1.96
Toplam		204	100

4.7. Yayın yıllarına göre sınıflandırma sonuçları

Makalelerin yayın yıllarına göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde (Tablo 7), 1996-2001 yılları arasında 10 adet % 4.90, 2001-2004 yılları arasında 12 adet % 5.88, 2005 yılında 10 adet % 4.90, 2006 yılında 9 adet % 4.41, 2007 yılında 10 adet % 4.90, 2008 yılında 5 adet % 2.45, 2009 yılında 12 adet % 5.88, 2010 yılında 13 adet % 6.37, 2011 yılında 23 adet % 11.27, 2012 yılında 25 adet % 12.25, 2013 yılında 40 adet % 19.61, 2014 yılında 17 adet % 8.33, 2015 yılında 11 adet % 5.39 ve 2016 yılında 7 adet % 3.43 oranında makale yayınlandığı bulunmuştur.

Tablo 7. Yayın yıllarına göre sınıflandırma sonuçları

Yıllar	SSCI Alanındaki Dergiler	Diğer Dergiler	f	%
1996-2001	4	6	10	4.90
2001-2004	7	5	12	5.88
2005	3	7	10	4.90
2006	5	4	9	4.41
2007	2	8	10	4.90
2008	3	2	5	2.45
2009	8	4	12	5.88
2010	4	9	13	6.37
2011	10	13	23	11.27
2012	2	23	25	12.25
2013	9	31	40	19.61
2014	7	10	17	8.33
2015	6	5	11	5.39
2016	3	4	7	3.43
Toplam	73	131	204	100

4.8. Meta analiz uygulamasına yönelik sonuçlar

Bu bölümde, 1996-2016 yılları arasında yükseköğretimde kalite ve akreditasyon konularında yayınlanan 36 adet yüksek lisans ve doktora tezinin meta-analiz işlemlerine yönelik sonuçlarına yer verilmiştir.

4.8.1. Etki büyüklüğü ile ilgili sonuçlar

Meta analiz çalışmalarında etki büyüklüklerinin belirlenebilmesi için ilk olarak kullanılacak olan modelin belirlenmesi gerekmektedir. Modelin belirlenmesi aşamasında genellikle sabit etkiler modeli (SEM) kullanılmakta olup çalışmalara yönelik homojenlik test edilerek işe başlanılmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Etki büyüklüğü sonuçları (SEM)

Etki Değeri	Serbestlik Derecesi	Homojenlik Ki-Kare	Standart Hata	I ²	Etki Değeri %95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
0,887	36	265,456	55,329	0,041	83,302	0,849 0,982

Çalışma kapsamına alınan makalelerin sabit etkiler modeline göre homojenlik değeri hesaplanmış olup, Q değeri = 265,456 bulunmuştur. Ayrıca ki kare değeri %95 anlamlılık düzeyinde 55,329 olarak hesaplanmıştır. I² değerinin % 80 ve üzerinde bulunduğu ve 83.30 olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen sonuçlar modelin heterojen bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu durumda etki büyüklüğü değerlerini açıklayan tek bir etki olmadığını ve birden fazla etkinin olabileceğini belirtmektedir. Meta analiz çalışmalarında sonuçların heterojen bulunması halinde sabit etkiler modeline alternatif olarak rastgele etkiler modeli (REM) kullanılabilir ve heterojen yapıdan doğan yanlılıklar ortadan kaldırılabilir (Tablo 9).

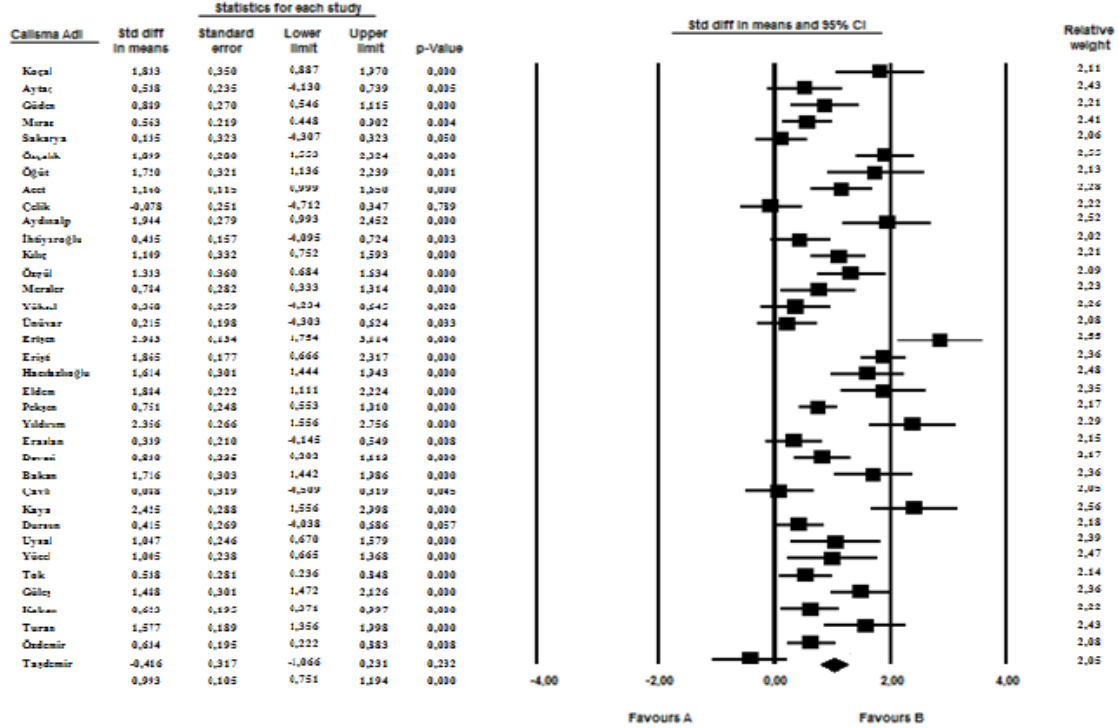
Tablo 9. Etki büyüklüğü sonuçları (REM)

Etki Değeri	N	Standart Hata	Z Değeri	P Değeri	Etki Değeri %95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
0,993	36	0,105	8,237	0,000	0,751	1,194

REM etki büyüklüğü sonuçları incelendiğinde serbestlik derecesinin 36 olduğu, standart hata oranının 0,105 ve etki büyüklüğü değerinin ise 0,993 olarak bulunduğu görülmüştür. % 95 güven düzeyinde ise alt sınır 0,751 ve üst sınır 1,194 olarak çözümlenmiştir. REM etki büyüklüğü sonuçlarının istatistikî anlamlılığına bakılacak olursa Z değerinin = 8,237 olduğu ve p<0.05 düzeyinde p değerinin = 0,000 olarak manidar olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra güç analizi değerinin 0,937 olarak çıkmış olması yüksek bir değer olarak değerlendirilebilir ve yapılacak olan araştırmanın etki değerlerini uygun olarak belirleyebileceği söylenebilir. 0,993 olarak bulunan etki değeri yükseköğretimde kalite ve

akreditasyon alanında yapılan çalışmaların yıllara göre artış gösterdiğini ve yükseköğretimde kaliteyi olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Şekil 1. Tez çalışmalarına ait orman (dağılım) grafiği

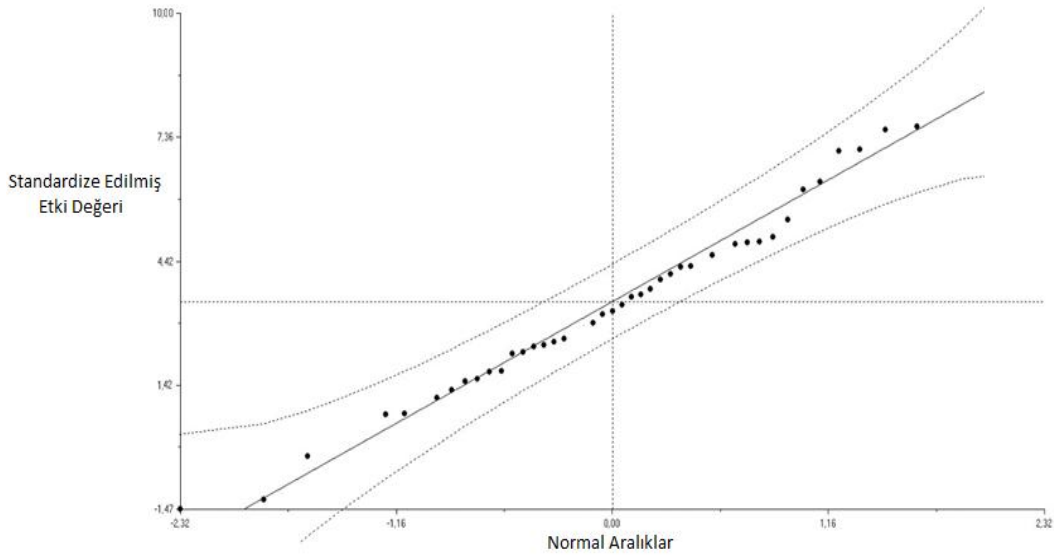

Tez çalışmalarına ait orman (dağılım) grafiği (Şekil 1) incelendiğinde, değerlerin karşısında bulunan kareler ait olduğu çalışmaya yönelik etki büyüklüğünü göstermekte olup, söz konusu karelerin her iki tarafında bulunan çizgiler ise % 95 anlamlılık düzeyinde alt ve üst sınır değerlerini göstermektedir. Kare alanların en alt kısmında bulunan simge ise (eşkenar dörtgen) tez çalışmalarının genel etki düzeyini temsil etmektedir.

Tez çalışmalarına ait etki değerlerine bakıldığında, en düşük değer -0,416, en yüksek değer ise 2,983 olduğu görülmüştür. Yapılan 36 adet çalışmadan 34 adedi olumlu (pozitif), 2 adedi ise olumsuz (negatif) etkiye sahiptir.

Tez çalışmalarının etki değerlerinin x ve y doğrusu çevresinde ve sürekli olmayan noktalarla belirtilen güven düzeylerinde bulunması normal dağılıma uygun olarak şekil aldığını göstermektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Tez çalışmalarına ait normal dağılım etki grafiği

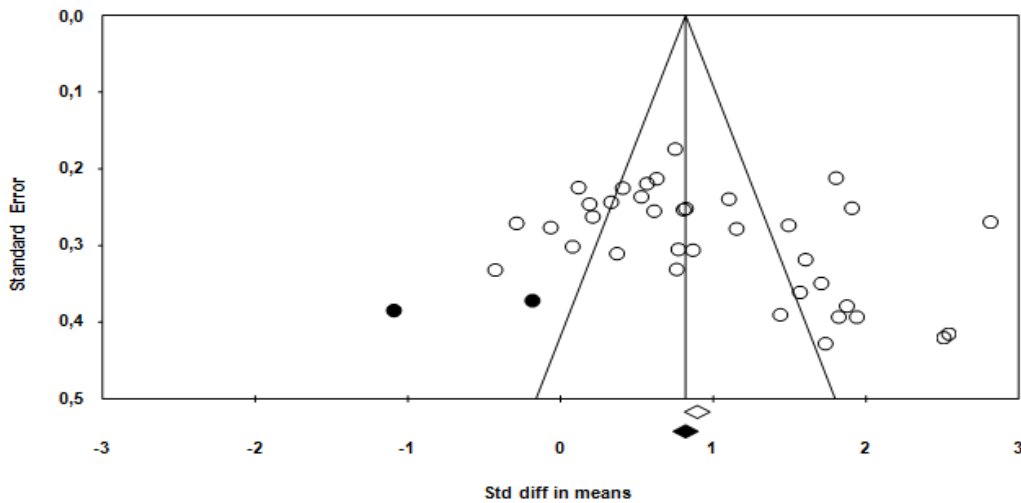

Tez çalışmalarının etki değerlerine ait dağılım grafiği incelendiğinde etki değerlerinin normal dağılım doğrusu etrafında olduğu ve bu değere yakın olarak belirlenen aralıkları aşmadığı görülmüştür. Bu durum bize araştırmaya katılan tezlerin normal dağılım eğilimi gösterdiğini anlatmaktadır.

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların, bu alanda yapılan program geliştirme süreçlerine ilişkin etki düzeyi 0,993 olarak bulunmuş olup, bu değer orta düzeyde olduğu yorumu yapılabilir.

Yapılan analiz sonucunda meta analiz uygulamasının güvenli bir değer aralında olduğu ve yanlılığının çok düşük olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca bu sonuçlara ek olarak elde edilen Funnel Plot grafiği de bunu destekleyici niteliktedir (Şekil 3). Funnel plot yani huni grafiğinde etki değerleri (0,830) simetrik olarak yayıldığından yayınlar hakkında yanlılığın çok düşük düzeylerde olduğu söylenebilir.

Şekil 3. Funnel plot etki grafiği

4.8.2. Problem durumlarına yönelik bulgular

Kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların etki düzeylerinin, farklı alan türlerine yönelik sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Etki düzeyi farklılıklarına ait sonuçlar

Değişken Türü	N	ES	ES (%95 CI)		Standart Hata
			Alt	Üst	
Öğretim programları	15	1,083	0,648	1,461	0,172
Kalite standartları	8	0,795	0,314	1,274	0,399
Akreditasyon	13	0,985	0,684	1,355	0,171

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında %95 uygunluk düzeyinde üç farklı serbestlik değerine göre oluşturulan grupların homojenlik düzeyleri, kritik düzeyden küçük olduğundan gruplar arasında farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 11. Örneklem genişliği etki düzeyi sonuçları

Değişken	Homojenlik	P	N	ES	ES (%95 CI)		Standart Hata
					Alt	Üst	
Örneklem genişliği	0,445	0,532					
1≤N≤50			2	1,055	0,760	1,455	0,188
51≤N≤200			7	0,886	0,543	1,371	0,154
201≤N≤500			14	0,956	0,692	1,342	0,163
501≤N≤1000			13	1,112	0,825	1,624	0,193

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında %95 uygunluk düzeyinde dört farklı örneklem düzeyine göre oluşturulan grupların homojenlik düzeyi 0,445 olarak bulunmuştur. Bu düzey, kritik düzeyden küçük olduğundan örneklem grupları arasında farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 12. Tez türüne göre etki düzeyi sonuçları

Değişken	Homojenlik	P	N	ES	ES (%95 CI)		Standart Hata
					Alt	Üst	
Tez türü	0,657	0,552					
Yüksek Lisans			25	1,268	0,884	1,549	0,128
Doktora			11	0,993	0,557	1,421	0,2014

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında %95 uygunluk düzeyinde iki farklı tez türüne göre oluşturulan grupların homojenlik düzeyi 0,657 olarak bulunmuştur. Bu düzey, kritik düzeyden büyük olduğundan tez türleri arasında anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında 1996 yılından bu yana çok sayıda çalışma yapılmıştır. Küreselleşen dünyada başarılı eğitim sistemlerini elde etmek için bu çalışmaların gün geçtikçe artış göstereceği de şüphesiz bir gerçektir. Çalışmaların türü ve düzeyleri zamanla belirli konuları aşarak çeşitlilik gösterecektir.

1996-2016 yılları arasında yapılan çalışmalar konularına göre incelendiğinde, en çok çalışılan konunun %27,45 ile eğitimde kalite arayışları olduğu, daha sonra bu çalışmayı %21,08 ile yükseköğretimde kalite güvence sistemleri, %15,20 ile toplam kalite yönetimi, %13,73 ile kalite ve yeterlilikler çerçevesi, %8,33 ile akreditasyon uygulamaları, %4,90 ile eğitim fakültelerinin akreditasyonu, %3,92 ile öğretim programlarının akreditasyonu, %2,94 ile Avrupa birliği ve akreditasyonu süreci, %2,45 ile Bologna süreci ve AKTS uygulamaları izlemektedir. Bologna süreci ve AKTS uygulamalarına yönelik çalışmaların az sayıda olmasının nedeni 2010 yılından sonra bu alanda yeterli bilgilendirme ve koordinatörlük çalışmalarının yapılmamış olması gösterilebilir. 2010 yılında AKTS işlemlerinin birçok Üniversitede tamamlanması bu alanlara yönelik çalışmalara olan ilgiyi düşürdüğü görülmektedir.

Çalışmalara yönelik makalelerin yazar sayısına göre sonuçları incelendiğinde tek yazarlı çalışmaların % 61.27 ile en çok tercih edildiği, bu durumu iki yazarlı çalışmaların % 24.02, üç yazarlı çalışmaların % 9.31, dört yazarlı çalışmaların %3.92, beş yazarlı çalışmaların % 0.98, beş ve üzeri yazarların ise % 0.49 ile izlediği görülmektedir. Bu süreçte tek yazarlı makale sürecinin tercih edilmesinin temel nedeni, çalışma alanının uzun ve disiplinli bir araştırma süreci gerektirmesi gösterilebilir. Üç ve üzeri yazar sayısına sahip çalışmaların ise çok fazla tercih edilmediği, bunun sebebinin ise sürekli olarak uygun tartışma ve değerlendirme imkanlarının yaratılamaması gösterilebilir.

Araştırmalar sonucu üretilen makalelerin yöntem ve desenlerine göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde en çok tercih edilen yöntemin %47.06 ile tarama yöntemi olduğu, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay incelemesinin, % 0.98 ve eylem araştırmasının % 1.96, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel yöntemin % 1.47, deneysel olmayan araştırma yöntemlerinden betimsel analizin %25.49 ve ölçek geliştirmenin %12.25, karma araştırma yönteminin % 7.84 ve literatür taraması alan yazın derlemesinin ise % 2.94 olduğu görülmektedir. Araştırmalarda sıklıkla tarama yöntemi ve betimsel analiz yöntemi tercih edilmiş olup, bu yöntemlerin tercih edilmesinde internet kaynaklarının ve doküman incelemesinin ulaşım kolaylığını arttırdığı söylenebilir.

Veri toplama araçlarına göre araştırmaların sınıflandırma sonuçları incelendiğinde, en çok tercih edilen yöntemin ölçek geliştirme % 37.25 olduğu, bu durumu anket % 33.33, doküman % 11.76, görüşme % 9.31, gözlem % 2.45 ve diğer araçların % 5.88 ile izlediği görülmektedir. Kalite standartları ve akreditasyon çalışmalarında paydaşların konu hakkında görüşlerine başvurulduğunda ölçek geliştirme çalışmalarının uygulanabilirliği, erişilebilirliği ve hazırlanmasındaki alternatif seçeneklerin çok olması bu yöntemin seçiminde etkili olan faktörler arasında sayılabilir.

Araştırma makalelerin örneklem grubuna göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde, 1-50 arası % 5.39, 51-100 arası % 8.33, 101-200 arası % 17.16, 201-300 arası % 11.27, 301-500 arası % 43.63, 500 ve üzeri örneklem grubunun ise % 14.22 olduğu görülmektedir. Örneklem grubu seçiminde en çok tercih edilen aralığın 301-500 kişilik grup aralığı olması çoğu zamanda istatistiksel verilerde tercih edilen bir aralık olması nedeniyle araştırmacılar tarafından da bu sayı çoğu zaman kabul görmektedir ve çalışmalarında tercih edilmektedir.

Veri analiz yöntemlerine göre araştırma sonuçları incelendiğinde, nicel araştırmalardan frekans % 6.37, ortalama % 7.35, yüzde % 2.94, standart sapma % 4.41, t-testi % 8.33, ANOVA % 7.35, ANCOVA % 3.92, korelasyon % 11.76, regresyon % 10.29, faktör analizi % 17.16, MANOVA % 9.80, MANCOVA % 5.39 olduğu, nitel araştırmalardan betimsel analiz % 2.94 ve içerik analizinin ise % 1.96 olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen veri analiz yöntemi faktör analizi olup, farklı çalışma alanları oluşturması, kolay uygulanabilir ve yorumlanabilir olması, çoğu zaman alt kategorilere ayrılma imkanı sunarak araştırmacılara geniş bir çalışma ağı sunması nedeniyle faktör analizi yönteminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

Makalelerin yayın yıllarına göre sınıflandırma sonuçları incelendiğinde, 1996-2001 yılları arasında 10 adet % 4.90, 2001-2004 yılları arasında 12 adet % 5.88, 2005 yılında 10 adet % 4.90, 2006 yılında 9 adet % 4.41, 2007 yılında 10 adet % 4.90, 2008 yılında 5 adet % 2.45, 2009 yılında 12 adet % 5.88, 2010 yılında 13 adet % 6.37, 2011 yılında 23 adet % 11.27, 2012 yılında 25 adet % 12.25, 2013 yılında 40 adet % 19.61, 2014 yılında 17 adet % 8.33, 2015 yılında 11 adet % 5.39 ve 2016 yılında 7 adet % 3.43 oranında makale yayınlandığı tespit edilmiştir. Kalite ve akreditasyon alanında 2009 ve sonraki yıllarda dalgalı bir şekilde makale artışı olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi, ülkemizde kalite ve standartlara yönelik verilen önemin artması, program geliştirme ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinde kaynaklanan gelişmelerden ülkemizin de etkilenmiş olması gösterilebilir.

Ayrıca, 1996-2016 yılları arasında yükseköğretimde kalite ve akreditasyon konularında yayınlanan 36 adet yüksek lisans ve doktora tezinin meta-analiz işlemlerine yönelik sonuçları incelendiğinde, çalışma kapsamına alınan makalelerin sabit etkiler modeline göre homojenlik değeri hesaplanmış olup, Q değeri = 265,456 bulunmuştur. Ayrıca ki kare değeri %95 anlamlılık düzeyinde 55,329 olarak hesaplanmıştır. I2 değerinin % 80 ve üzerinde bulunduğu ve 83.30 olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen sonuçlar modelin heterojen bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu durumda etki büyüklüğü değerlerini açıklayan tek bir etki olmadığını ve birden fazla etkinin olabileceğini belirtmektedir.

Meta analiz çalışmalarında sonuçların heterojen bulunması halinde sabit etkiler modeline alternatif olarak rastgele etkiler modeli (REM) kullanılabilir ve heterojen yapıdan doğan yanılgılar ortadan kaldırılabilir. REM etki büyüklüğü sonuçları incelendiğinde serbestlik derecesinin 36 olduğu, standart hata oranının 0,105 ve etki büyüklüğü değerinin ise 0,993 olarak bulunduğu görülmüştür. % 95 güven düzeyinde ise alt sınır 0,751 ve üst sınır 1,194 olarak çözümlenmiştir. REM etki büyüklüğü sonuçlarının istatistikî anlamlılığına bakılacak olursa Z değerinin = 8,237 olduğu ve $p < 0.05$ düzeyinde p değerinin = 0,000 olarak manidar olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra güç analizi değerinin 0,937 olarak çıkmış olması yüksek bir değer olarak değerlendirilebilir ve yapılacak olan araştırmanın etki değerlerini uygun olarak belirleyebileceği söylenebilir. 0,993 olarak bulunan etki değeri yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların yıllara göre artış gösterdiğini ve yükseköğretimde kaliteyi olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Tez çalışmalarına ait orman (dağılım) grafiği incelendiğinde, en düşük etki değeri -0,416, en yüksek değeri ise 2,983 olduğu görülmüştür. Yapılan 36 adet çalışmadan 34 adedi olumlu (pozitif), 2 adedi ise olumsuz (negatif) etkiye sahip olduğu görülmüştür. Tez çalışmalarının etki değerlerine ait dağılım grafiği incelendiğinde etki değerlerinin normal dağılım doğrusu etrafında olduğu ve bu değere yakın olarak belirlenen aralıkları aşmadığı görülmüştür. Bu durum bize araştırmaya katılan tezlerin normal dağılım eğilimi gösterdiğini anlatmaktadır.

Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında yapılan çalışmaların, bu alanda yapılan program geliştirme süreçlerine ilişkin etki düzeyi 0,993 olarak bulunmuş olup, bu değeri orta düzeyde olduğu yorumu yapılabilir. Yapılan analiz sonucunda meta analiz uygulamasının güvenli bir değer aralığında olduğu ve yanlılığının çok düşük olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca bu sonuçlara ek olarak elde edilen Funnel Plot grafiği de bunu destekleyici niteliktedir. Funnel plot yani huni grafiğinde etki değerleri (0,830) simetrik olarak yayıldığından yayınlar hakkında yanlılığın çok düşük düzeylerde olduğu söylenebilir.

Yükseköğretim sisteminin verimli ve nitelikli olması, bu sürecin kaliteli, çağdaş, sürekli yenilenen ve değişime açık bir yapıya sahip olması ile mümkündür. Bu nedenle, yükseköğretimde hizmet veren üniversitelerin eğitim programlarının, bileşenleri ve hedefleri belirli periyotlarla gözden geçirilmeli yani akredite edilmelidir. Mezun olan öğrenci sayısı, atanabilen öğrenci sayısı, başarı düzeyleri vb. sistem ürünleri (çıktıları) ile sistem süreci (akreditasyon süreci) arasında bir bağ kurularak alınacak geri dönüşler ile sistemin geliştirilmesi sağlanabilir.

Bunun yanı sıra küreselleşen dünyada, Avrupa Birliği ile yakından iletişim politikaları benimsemiş olan ülkemiz, eğitim kuruluşlarının da güncellenmesi için akreditasyon kuruluşları ile yakından iletişime geçebilir ve kendi kalite ve akreditasyon kuruluşlarını ya da ajanslarını kurabilir. Çalışma kapsamında yeni araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Kalite ve akreditasyon alanında Türkiye’de yapılmış olan uygulamalar ile diğer dünya ülkelerindeki süreçler karşılaştırılarak daha derin bir meta analiz çalışması yapılabilir.
- Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon alanında hizmet veren kurum ve kuruluşların yapısı ve işleyişleri hakkında karşılaştırmalı bir betimsel analiz ve meta analiz çalışması yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Acet, T. (2010). Avrupa kalite güvence sistemi ve akran değerlendirme yönteminin değerlendirilmesi (Çanakkale M.Y.O. Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Adıgüzel, A. (2008). Eğitim fakültelerinde öğretmen eğitimi program standartlarının gerçekleşme düzeyi, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akduman, İ., Özkale, L. ve Ekinçi, E. (2001). Accreditation in Turkish universities. European Journal of Engineering Education, 26 (3), 231–239.

- Aktan, C.Can ve Ufuk Gencel, U. (2007). “ Yüksek Öğretimde Akreditasyon”, içinde: C.Can Aktan, Değişim çağında yükseköğretim, global trendler – paradigmalar Yönelimler, İzmir: Yaşar Üniversitesi.
- Aydınoğlu, D. (2011). Almanya, Danimarka, Birleşik Krallık, Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye’de yükseköğretim programlarında kalite güvencesi ve akreditasyon süreci, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytaç, A. (2002). Kalite fonksiyonu yayılımı yöntemi’nin eğitimde kullanımı: Ders müfredatının gözden geçirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri, Enstitüsü, Kocaeli.
- Bakan, S. (2013). Eğitimde kalitenin artırılması ve öğretmenlerin özlük hakları açısından kariyer basamakları uygulamasının değerlendirilmesi (Samsun ili örneği), Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Bakioğlu, A.(2009). Çağdaş sınıf yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bakioğlu, A. ve Ülker N. (2015). Üniversitede akreditasyon, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Başbakanlık, (1997). Uluslararası akreditasyon, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Cheng, Y.C., ve Tam, W. M. (1997). Multi-models of quality in education, Quality Assurance in Education, Vol. 5 Issue 1, pp.22 – 31.
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Academic Press.
- Cooper, H. (2010). Research synthesis and meta-analysis: A step-by-step approach. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Cooper, H., Hedges, L. V. ve Valentine, J. C. (2009). The handbook of research synthesis and meta-analysis (2nd edition). New York: Russell Sage Publication.
- Çavlı, S. (2014). Yükseköğretimde kalite uygulamalarının iş tatminine etkisinin karşılaştırmalı bir analizi: Mersin-Sakarya üniversitesi uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Mersin.
- Çelik, İ. (2010). Yükseköğretimde hizmet kalitesi algısının ölçümü: Yüksek lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Deveci, N. K. (2012). Türk yükseköğretiminde eğitim-öğretim hizmetlerinin kalite düzeyinin ve kalite yükseltme çalışmalarının incelenmesi: Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversiteleri üzerinde bir saha çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dilci, T. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlilik algıları. Milli Eğitim Dergisi, 41(194), 166-183.

- Dursun, T. (2011). Uzaktan eğitimde hizmet kalitesinin ölçülmesi ve eğitim sektöründe bir uygulama, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ehlers, D.U. and Pawlowski, J.M. (2006). Handbook on quality and standardisation in e-learning, Berlin- Heidelberg: Springer.
- Eldem, Y. Akademik değerlendirme ve kalite geliştirme (ADEK) kapsamında eğitim fakültelerinin öğretim elemanı görüşlerine göre değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eraslan, Ş. (2009). Avrupa birliğine giriş sürecinde görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumları ve kalite arayışları, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erişen, Y. (2001). Öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi ve fakültelerin standartlara uygunluğunun değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erişti, B. (2004). Avrupa kalite yönetimi vakfı mükemmellik modelinin eğitim fakülteleri için uyarlaması, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Falkingham, L. T. ve Reeves, R. (1998). Context analysis a technique for analysing research in a field, applied to literature on the management of R & D at the section level. *Scientometrics*, 42(2), 97-120.
- Francis, M. (2002). Perceptions of superintendents relating to state standards for accrediting schools (Virginia). Doctoral Thesis. Washington: The George Washington University.
- Güden, Y. (2003). Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında toplam kalite yönetimine geçişin önündeki engeller, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güleş, F. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hacıfazlıoğlu, Ö. (2006). Avrupa birliği yükseköğretim kalite göstergeleri ve Türkiye örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İhtiyaroğlu, N. (2010). Öğretmen ve öğrencilere göre kaliteli eğitim, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Jennings, L.(2002). Perceptions of principals relating to state standards for accrediting schools (Virginia). Doctoral Thesis. Washington: The George Washington University.
- Kaban, A. (2013). Uzaktan eğitim kalite standartlarının belirlenmesi ve Atatürk üniversitesi uzaktan eğitim sisteminin incelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kavak, Y. (1999). Öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşıma doğru: "Standartlar ve Akreditasyon", Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi dergisi, (19). 313-324.
- Kaya, Z. (2010). Avrupa birliğine üyelik sürecinde Türk eğitim sisteminde toplam kalite yönetimi ve İstanbul ilindeki okullarda toplam kalite yönetiminin uygulanması konusunda bir araştırma, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, İ. (2010). Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme modeli ile EFQM mükemmellik modelinin karşılaştırmalı bir analizi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kondakçı, Y. (2003). Avrupa'da yükseköğretim için yeni bir vizyon. Eğitim ve Bilim, 28 (129), 74-82.
- Koçal, S. (1998). Yüksek öğretim kurumlarında toplam kalite yönetimi sürecinde hizmet birimi, öğrenci ve öğretim elemanı başarı değerlemesi, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- McMillan, J. H. and Schumacher, S. (2006). Research in education: Evidence-based inquiry (sixth Ed.). Boston: Pearson.
- Meraler, S. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretimde kaliteye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Mızıkacı, F. (2003). Quality systems and accreditation in higher education: An overview of Turkish higher education. Quality in Higher Education, 9 (1), 95-106.
- Miraz, M. J. G. (2007). Building a European dimension of quality assurance in higher education, Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öğüt, D. G. (2008). Eğitimde kalite ve iletişim olgusu, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özçalık, F. (2007). Yükseköğretimde eğitim hizmet kalitesinin ölçümüne yönelik örnek bir uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. (2015). Avrupa birliği yükseköğretim kalite göstergeleri bağlamında öğretim süreçleri ve öğrenme kaynaklarının incelenmesi (Gaziantep üniversitesi örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Özgül, S. G. (2011). Okul öncesi eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Pekşen, D. Y. (2011). Denizcilik eğitiminde kalite standartları, ortak kalite el kitabı modeli çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Sakarya, M. C. (2006). Yükseköğretimde öğrenciye yönelik hizmet kalitesinin ölçülmesi: Akdeniz üniversitesi İ.İ.B.F. öğrencileri üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Antalya.
- Sarıer, Y. (2013). Eğitim kurumu müdürlerinin liderliği ile okul çıktıları arasındaki ilişkilerin meta-analiz yöntemiyle incelenmesi. Doktora Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Shelby, L. B. ve Vaske, J. J. (2008). Understanding meta-analysis: A review of the methodological literature. *Leisure Sciences*, 30, 96-110.
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education*, [Special Edition], 1-22.
- Şişman, M. (2005). Eğitim bilimlerine giriş, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Taşdemir, S. (2014). Toplam kalite yönetimi ilkelerinin ortaöğretim kurumlarında uygulanabilirliği (Ankara ili örneği), Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tok, M. (2015). Lisansüstü programlarda program tercih nedenlerinin grup uyumuna etkisinde algılanan hizmet kalitesi açıklayıcılığı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, E. Z. (2013). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uysal, Ö. (2011). Meslek yüksekokullarında çevrimiçi derslerin kalite standartlarına yönelik bir araştırma, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ünüvar, Ü. A. (2011). Okulöncesi eğitimde kalitenin geliştirilmesine ilişkin idareci, öğretmen ve veli görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Üstün, U. ve Eryılmaz, A. (2014). Etkili araştırma sentezleri yapabilmek için bir araştırma yöntemi: Meta-analiz. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 1-32.
- Van Kemenade, Everard, Pupius, Mike ve Hardjono, Teun W. (2008). More value to defining quality, *Quality in Higher Education*, Vol. 14, No. 2, 175 — 185.
- Wolf, F. M. (1988). *Meta-analysis quantitative methods for research synthesis* (Third edition). California: Sage Publications.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2009). Uluslararası öğrenci değerlendirme programı (PISA) 2006 yılı verilerine göre Türkiye’de eğitimin kalitesini belirleyen temel faktörler, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YÖK. (1999). Türkiye’de öğretmen eğitiminde akreditasyon ve standartlar. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim’i Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: YÖK.

- Yücel, K. A. (2015). Kalite yönetimi bağlamında Karabük Üniversitesi EFQM mükemmellik modeli süreci, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Yüksel, Y. D. (2011). Kalite ve kaliteli üniversite kavramlarına ilişkin üniversite öğrencilerinin algıları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.